

Boganmeldelse

Rasmus Mariager, red. (2015)

*Danmark og verden efter den kolde krig.
14 ambassadører om dansk udenrigspolitik
efter 1989*

Odense: Syddansk Universitetsforlag,
299 sider, kr. 299,-

Rasmus Mariager har redigeret en god og læseværdig bog. Det er vigtigt, at vi får indblik i, hvad diplomaterne har oplevet i det praktiske diplomati. Hvad gjorde vi? Hvad virker? Hvad virker bestemt ikke? og Hvad venter der forude? Det er også en aktuel bog, der udgør et godt bidrag til den igangværende udredning om udfordringerne i dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Vi har i Danmark ikke en særlig stor tradition for, at vore diplomater åbner op for den store kiste af uvurderlig viden om dansk udenrigspolitik i praksis. Vi har masser af lærde udredninger om danske udenrigspolitiske visioner og strategier og planer og uendelige diskussioner i den offentlige debat. Der er også et udvalg af ambassadører, der af og til dukker op i medierne som eksperter på deres områder. Men vi ved faktisk meget lidt om hverdagsdiplomati, det vil sige dér hvor visionerne og strategierne skal føres ud i livet og give småstaten Danmark en placering på den internationale arena. Det er ærgerligt, at vore dygtige

diplomater generelt holder sig tilbage med at dele ud af de erfaringer, de gennem et langt liv i frontlinjen har gjort sig. Om det skyldes en kultur i den danske udenrigstjeneste, der helliger én eller anden form for loyalitet over for nuværende og tidligere medarbejdere og politikere, eller om det skyldes, at der faktisk er forhold, der er så følsomme, at de ikke tåler at blive delt med den brede offentlighed, er svært at sige. Det kan jo også være, at de ansatte i udenrigstjenesten har så travlt, at der ikke er tid til at nedfælde dybe tanker om det danske diplomati og udenrigspolitikken.

I alle tilfælde kan man sige, at Rasmus Mariagers bog er et brud med denne uheldige tradition. Fjorten af de mest erfarne danske ambassadører tager i hvert deres kapitel bladet fra munden og bringer os rundt til de væsentligste danske samarbejdsorganisationer (NATO, EU og FN), til en række centrale lande i Europa (Norden, Storbritannien, Frankrig, Tyskland, Baltikum/Rusland og Balkan) og lande uden for Europa (USA, Kina, Mellemøsten og Afrika syd for Sahara). Hertil kommer et afsluttende kapitel om Danmarks politik i forhold til det arktiske område. Der blev ikke fundet plads til at dække Danmarks indsats i Afghanistan, og det syd- og mellem-amerikanske kontinent er heller ikke med. Men overordnet set får vi et dækkende billede

af dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik efter den kolde krigs afslutning.

Et gennemgående træk i bogens kapitler er, at ambassadørerne er meget begejstrede for lige netop den del af udenrigspolitikken som de på forskellige måder og over mange år har været sat til at forvalte i det praktiske diplomati. De tyske, franske og russiske kapitler ærgrer sig eksempelvis over, at der i det danske undervisningssystem med tiden er kommet mindre fokus på netop deres sprogområder. De fleste kapitler understreger, at Danmark har gjort det godt i det land, den region eller den samarbejdsorganisation, der skrives om. Der bliver lagt mærke til Danmark, og man aner, at Danmark præsterer mere end så mange andre småstater. For at fastholde denne centrale placering i verdenspolitikken er der dog i fremtiden et behov for en yderligere indsats i forhold til den, der leveres i dag og ikke mindst mere politisk vilje til at videreføre de gode takter. Et blik ud over netværket af danske ambassader, repræsentationer og konsulater vil afsløre, at de ressourcemæssigt befinder sig i den lave ende – i hvert tilfælde hvis vi sammenligner os med vore skandinaviske naboer.

Når ambassadørerne forsøger at identificere nogle forhold som Danmark kunne have gjort bedre, refereres der ofte til, at et tiltag eller program er blevet afsluttet, eller at der ikke er blevet investeret nok i en bestemt indsats. Der fortælles generelt ikke om diplomatiske brølere eller udygtig politisk håndværk på Asiatic Plads. Når fejl og udygtighed nævnes, er det typisk andre, der begår dem. Eksempelvis refererer flere kapitler tilbage til tegningesagen i 2005-2006 og det forhold at statsministeren (ikke udenrigsministeren) afviste at holde et møde med nogle herboende ambassadører fra Mellemøsten. I Carsten Staurs kapitel fortælles også om, hvordan Fogh-regeringen (og altså først og fremmest Anders Fogh Rasmussen) i foråret 2003 valgte at gå i krig i Irak sammen med USA, men uden om

FN's sikkerhedsråd. Den danske stillingtagen i 2003 er udtryk for, at man bevægede sig væk fra FN's værdigrundlag, hævdes det (p. 36). Det konkluderes dog, at samarbejdet i FN stadig er en hjørnesten i dansk udenrigspolitik.

I et andet kapitlet om Danmarks placering i forhold til det europæiske integrationsprojekt lader Poul Skytte Christoffersen forstå, at det ikke er så meget andre ministerier, der har bragt Danmark ud i periferien af den europæiske indflydelsessfære, men derimod »the foot-dragging danes«. Det er altså flertallet af danskerne, der systematisk og over en meget lang årrække simpelthen bare ikke har forstået, hvor stort et problem det er (for udenrigstjenesten?), at Danmark eksempelvis ikke har introduceret euroen.

Forbeholdene blev til i en tid, hvor det europæiske institutionelle set-up så helt anderledes ud. I dag er der derimod, fastholder Skytte Christophersen, tale om nogle af de mest dynamiske områder af det europæiske samarbejde – og her er forbeholdene »i stigende grad blevet en hindring for aktiv deltagelse i politikudviklingen« (p. 63). Han undlader dog at redegøre for, at EU i samme periode har udviklet sig til at være et differentieret Europa, hvor det er hovedreglen, snarere end undtagelsen at medlemmerne har diverse undtagelser, forbehold og særordninger. Han undlader også at reflektere over, at et EU med 27 medlemmer nok slet ikke kunne fungere, hvis der ikke eksisterede én eller anden form for differentieret samarbejdsdynamik. Endelig har der ikke været plads til at reflektere over eksempelvis stabiliteten og sundheden i det »dynamiske« samarbejde på de økonomiske og monetære områder, samt helt aktuelt på flygtningeområdet. »Et fuldgældigt medlem bliver Danmark imidlertid først den dag, vi får gjort op med forbeholdene«, afslutter han (p. 64).

I kapitlet om Storbritannien får vi også at

vide, at Danmark burde være så tæt på kernen i Europa som muligt (p. 107) ligesom man i kapitlet om Frankrig hævder, at vi risikerer at blive irrelevante, hvis vi ikke tilhører den europæiske kerne (p. 146). Anderledes ser det dog ud fra Washington, hvor vi betragtes som et pro-amerikansk land, der samtidig er inde i kernen af EU (p. 196). Perspektivet ændrer sig i takt med udkigspositionen.

Alt i alt en flot og velredigeret perlerække af ekspertbidrag fra dem, der har været med til at placere en småstat som Danmark på den internationale scene. Afslutningen på den kolde krig har åbnet en ladeport af nye mu-

ligheder og udfordringer for et land som Danmark. Det fordrer en skarp prioritering og ikke mindst et godt blik for, hvilke interesser Danmark har at forfølge i verdenspolitikken på kort, mellemlangt og langt sigt. Det kan godt være, at politikere og meningsdannere har svært ved at foretage denne prioritering i praksis, men med dygtige ambassadører som de danske kan det ikke gå helt galt derude i hverdagsdiplomati.

Martin Marcussen
Professor
Institut for Statskundskab
Københavns Universitet